

بررسی پیش بینی کننده های کاهنده هوش اجتماعی بر اساس طرحواره
های ناسازگار اولیه دانشجویان پزشکی

**Examining the reducer predictors of social intelligence based
on early maladaptive schemas in medicine students**

Maryam Asadi *
University of Allameh Tabatabaei
maryam_asadi61@yahoo.com

مریم اسدی (نویسنده مسئول)
دانشگاه علامه طباطبائی

Mehrdad Khodabandeh
University of Tehran

مهرداد خدابنده
دانشگاه تهران

Mohammad Ali Amini
Qom University of Medical
Sciences

محمدعلی امینی
دانشگاه علوم پزشکی قم

Abstract:

social intelligence is a critical factor for success in job and communications and early maladaptive schemas can ruin it. Purpose of This study was to examining the reducer predictors of social intelligence based on early maladaptive schemas in students. This research was descriptive-correlation study. Through all medicine entrances, year of 88 were selected by cluster sampling method, among 94 students of this entrance 79 (47 female, 32 male) students participated in this study . Instruments were Tromso Social Intelligence Scale (TSIS) and Young Schema - Short Form Questionnaire (YSQ). Data were analyzed by Pearson correlation, stepwise regression and independent T test. Results of

چکیده

هوش اجتماعی عامل مهم موفقیت شغلی و اجتماعی است که طرحواره های ناسازگار اولیه فلج کننده آن است. این پژوهش به هدف بررسی پیش بین های کاهنده هوش اجتماعی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه صورت گرفت. مواد و روش ها: این پژوهش توصیفی-همبستگی است. از میان تمام ورودی های پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (ایران سابق) به شیوه تصادفی خوشه ای ورودی سال ۸۸ انتخاب شد. از این ۹۴ نفر ۷۹ نفر (۴۷ دختر و ۳۲ پسر) در پژوهش شرکت کردند. ابزارهای پژوهش مقیاس هوش اجتماعی ترومسو و طرحواره های یانگ- فرم کوتاه (YSQ) بود. داده ها با آزمون آماری همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام و آزمون تی مستقل بررسی شدند. یافته ها: بین هوش

بررسی پیش بینی کننده های کاهنده هوش اجتماعی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه دانشجویان

Pearson correlation test showed that there was a negative significant relationship between social intelligence and early maladaptive schemas. stepwise regression analyze showed that, mistrust/abuse, self-sacrifice, enmeshment/undeveloped self, dependence/incompetence, emotional inhibition, entitlement/grandiosity were the best negative predictors of social intelligence by determining 55% of its variance. The intensity of maladaptive schemas has a negative effect on social skills and communications.

Keywords :social Intelligence, early maladaptive schemas, medicine student

دریافت: اردیبهشت ۹۵ پذیرش مهر ۹۵

اجتماعی و طرحواره های ناسازگار اولیه رابطه منفی معناداری وجود دارد. بر اساس اطلاعات بدست آمده از مدل رگرسیون، مشاهده شد که طرحواره های بی اعتمادی/بد رفتاری، ایثار، خویشترن داری/خودانضباطی ناکافی، وابستگی/بی کفایتی، استحقاق، بازداری هیجانی با تخصیص پنجاه و پنج درصد واریانس هوش اجتماعی (مجذور آر تنظیم شده = 0.55, $P < 0.0005$, $F_{2,76} = 16.97$) به صورت منفی و معناداری متغیرهای پیش بینی کننده ی هوش اجتماعی اجتماعی هستند. **بحث و نتیجه گیری:** هر چقدر شدت طرحواره های ناسازگار اولیه بیشتر باشد، تاثیر مخرب تری بر تعاملات و مهارتهای اجتماعی هوش اجتماعی خواهد گذارد.

کلید واژه : هوش اجتماعی، طرحواره های ناسازگار اولیه، دانشجوی پزشکی

مقدمه

رشته ی پزشکی یکی از مشاغل مهم و حیاتی هر جامعه محسوب میشود توجه به مهارتهای بین فردی و اجتماعی دانشجویان این رشته به عنوان کسانیکه پرچم دار تامین و ارتقاء سلامت جسمی و روانی افراد هستند اهمیت بسیاری دارد. سالهاست که محققان متوجه شده اند بهره ی هوشی به تنهایی متضمن پیشرفت و موفقیت انسانها نیست. زمانیکه برای اولین بار اصطلاح هوش هیجانی مطرح شد به یکباره توجه ها به اهمیت برقراری ارتباط موثر و مهارتهای اجتماعی - هیجانی جلب شد. پس از هوش هیجانی سازه ای جدیدتر و دقیقتر که مستقیماً هوش را در تماس با اجتماع مورد نظر

قرار میدهد مطرح شد که هوش اجتماعی^۱ است. هوش اجتماعی برای نخستین بار زمانی که ثراندیک هوش را در سال ۱۹۲۰ به عنوان هوش اجتماعی، مکانیکی و انتزاعی تعریف کرد به صورت جدی مورد بحث قرار گرفت (دوگان^۲، ۲۰۰۹). هوش اجتماعی عبارت است از توانایی بکارگیری مهارتهای ارتباطی، روابط دوستانه با دیگران، رفتارهای اجتماعی و همدلی با دیگران (محمدیان، ۱۳۸۵). نیجهولت، استاک و نیشیدا^۳ (۲۰۰۹)، هوش اجتماعی را به عنوان یک توانایی ضروری برای افراد به منظور ارتباط، درک و تعامل موثر با دیگران تعریف کرده اند. به نظر سلز^۴ (۲۰۰۷) هوش اجتماعی می تواند به طور گسترده ای به عنوان یک نوع هوش که در پشت تعاملات و رفتارها قرار دارد تعریف شود. والینوس، پونامکی و ریمپلا^۵ (۲۰۰۷)، به نقل از صفاری نیا، (۱۳۹۰)، هوش اجتماعی را درک بهتر از روابط بین انسانها، احساسها، افکار و رفتارها تعریف کرده اند. مولفه های هوش اجتماعی عبارتند از: (۱) پردازش اطلاعات اجتماعی؛ یعنی توانایی برای درک و فهم و پیش بینی رفتار و احساسات دیگران (۲). آگاهی اجتماعی؛ درک مناسب از نگرانی ها و احساسات سایرین که از ارکان موفقیت در فعالیت های اجتماعی است. به عبارتی دیگر توانایی فعالانه رفتار کردن مطابق با موقعیت، زمان و مکان (۳) مهارتهای اجتماعی؛ جنبه های رفتاری از قبیل توانایی وارد شدن در موقعیت های اجتماعی جدید و سازگاری اجتماعی است و مهارتهای بنیادی نظیر گوش دادن فعال، عمل کردن جسورانه و همچنین برقراری، نگهداری و شکستن رابطه را شامل می شود (سیلورا^۶، ۲۰۰۱). پژوهشها نشان می

¹ Social intelligence

² Dogan

³ Nijholt, Stock & Nishida

⁴ Sells

⁵ Wallenius, Punamaki & Rimpela

⁶ Social Information Processing (SIP)

⁷ Social Awareness (SA)

⁸ Social Skills (SS)

⁹ Silvera

بررسی پیش بینی کننده های کاهنده هوش اجتماعی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه دانشجویان

دهند که مهارتهای ارتباطی و هوش اجتماعی در بستر رشد شکل می گیرد و یکی از مهمترین ارکان تاثیر گذار بر روند رشد هوش اجتماعی و مهارتهای ارتباطی خانواده ها هستند. سبک فرزندپروری خانواده ها ارتباط مستقیمی با مهارتهای ارتباطی فرزندان دارد (یوسفی، ۱۳۸۸) و میزان جمع گرایی روانشناختی با سبک فرزندپروری رابطه دارد، اگر سبک فرزند پروری مقتدرانه باشد افراد بیشتر جمع گرا هستند (پاکدامن، ۱۳۹۱). علاوه بر این نقش والدین در ایجاد سازه ی جدیدی به نام طرحواره ها ثابت شده است. طرحواره ها از مفاهیم جدید و بنیادی در حوزه رواندرمانی هستند که بسیاری از آنها در اوایل زندگی شکل می گیرند و به حرکت خود ادامه می دهند و خودشان را به تجارب بعدی زندگی تحمیل میکنند. بنابراین شناخت هر چه بیشتر این الگوهای ناکارآمد به اصلاح و تغییر آنها کمک شایانی خواهد کرد. طرحواره های ناسازگار اولیه^۱ الگو های هیجانی و شناختی خودآسیب رسانی هستند که در ابتدای رشد و تحول در ذهن شکل گرفته اند و در سیر زندگی تکرار می شوند. و به شدت نا کارآمد هستند (یانگ^۲، ۲۰۰۳). طرحواره های ناسازگار اولیه ساختارهای شناختی عمیقی شامل باورهایی درباره ی خود، دیگران و محیط هستند که از ارضا نشدن نیازهای اولیه به ویژه نیازهای هیجانی در دوران کودکی سرچشمه می گیرند. یانگ معتقد است که طرحواره ها به دلیل ارضا نشدن نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی به وجود می آیند که این نیازهای عبارتند از: دلبستگی ایمن به دیگران، خود گردانی، کفایت و هویت، آزادی در بیان نیازها و هیجانهای سالم، خود انگیختگی و تفریح، محدودیت های واقع بینانه و خویشتن داری (یانگ، ۲۰۰۳). طرحواره ها مطابق با پنج نیاز تحولی کودک به پنج حوزه بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیتهای مختل، دیگر جهت مندی، گوش به زنگی بیش از حد و بازداری تقسیم

¹ Early Maladaptive Schemas

² young

شده اند که هر کدام شامل چند طرحواره می شوند. این زیر شاخه ها در جدول ۱، ذکر شده است

جدول ۱. طرحواره های ناسازگار اولیه و حوزه های مربوط به آن

حوزه بریدگی و طرد	حوزه خودگردانی و عملکرد مختل	محدودیت های دیگر جهت	مندی	بیش از حد و بازداری	گوش به زنگی
رهاشدگی/بی ثباتی	وابستگی/بی کفایتی	استحقاق/بزرگ منشی	اطاعت	منفی گرایی/بد بینی	
بی اعتمادی/بدرفتاری	آسیب نسبت به ضرر یا بیماری	خویش داری/خود انضباطی ناکافی	ایثار	بازداری هیجانی	
محرومیت هیجانی	خود نیافته/گرفتار	- تحول -	پذیرش جویی	معیارهای سرسختانه/عیب جویی افراطی	
نقص /شرم	شکست	-	-	تنبیه	
انزوای اجتماعی/بیگانگی	-	-	-	-	

پژوهش ها نشان داده اند این باورها در موقعیت های مختلفی مانند پیشرفت، ارتباط با دیگران، عملکرد شغلی، سلامتی حضور دارند و بر آنها اثر می گذارند (دی لورنزو^۱، ۲۰۰۳). این باورهای غیر منطقی موجب بدفهمی و تحریف واقعیت های بیرونی، محرک های محیطی و رفتارهای دیگران می شود که در نتیجه سازگاری اجتماعی فرد را مختل کرده یا اجازه سازگار شدن به وی را نمی دهد

¹ dilorenzo

بررسی پیش بینی کننده های کاهنده هوش اجتماعی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه دانشجویان

(دیوید^۱، ۲۰۰۹). وجود این فیلترهای ناکارآمد شناختی با مشکلات روانشناختی مانند افسردگی اساسی (مک آوری^۲، ۲۰۰۵)، روان رنجورخویی (دیویس^۳، ۲۰۰۶) روابط نامناسب زناشویی (سیاوشی، ۱۳۸۶)، نارضایتی شغلی (پورشایگان، ۱۳۸۶)، همراه بوده است. پژوهشهای متعددی نشان داده اند که طرحواره ها و باورهای غیرمنطقی پیش بینی کننده منفی و معنادار سازگاری و مهارتهای اجتماعی - هیجانی و تحصیلی هستند (حمیدی، ۱۳۹۱). در پژوهش های داخل و خارج از کشور، تحقیقی با متغیرهای کنونی یافت نشد. اما از آنجا که شکل گیری طرحواره ها با سبک فرزند پروری خانواده ها رابطه دارد (شهامت، ۱۳۹۱)، تحقیقات متعددی در زمینه رابطه و تاثیر گذاری سبک فرزندپروری بر مهارت، بلوغ و سازگاری اجتماعی صورت گرفته است. گرامی (۱۳۸۹)، با بررسی ۴۵۶ دانش آموز مقطع دوم دبیرستان به این نتیجه دست یافت که میان شیوه فرزند پروری منطقی، بلوغ اجتماعی و خودپنداره رابطه مستقیم و مثبت وجود دارد. خوی نژاد (۱۳۸۸)، با بررسی ۳۸۷ دانش آموز دبیرستان نشان داد که میان سبکهای ناکارآمد فرزندپروری و احساس تنهایی رابطه ی مثبت معناداری وجود دارد که سبب جامعه گریزی آنها شده است. ذراتی (۱۳۸۶)، با بررسی ۲۳۲ دانشجو نشان داد که سبکهای دل بستگی پیش بین های مناسبی برای هوش هیجانی و مولفه های آن هستند که هوش هیجانی با مهارتهای ارتباطی رابطه دارد (علاقبند، ۱۳۹۱). نتیجه این پژوهش ها حاکی از اهمیت سبکهای دل بستگی ایمن در شکل گیری هوش هیجانی بود.

با توجه به اهمیت هوش اجتماعی در روابط بین فردی و اثر گذاری منفی طرحواره های ناسازگار اولیه بر روند رشد مثبت سازگاری و مهارتهای ارتباطی و ضرورت توجه ویژه به دانشجویان پزشکی و ایمن سازی آنها در برابر عوامل آسیب زای اجتماعی محققان بر آن شدند تا پژوهش حاضر را به هدف پیش بین های کاهنده

¹ david

² Macavei

³ davis

هوش اجتماعی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه انجام دهند تا شاید بستری بنیادی برای پژوهش های آتی در این زمینه فراهم گردد. بنابراین، سوال اساسی تحقیق این است که آیا میتوان بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه عوامل کاهنده هوش اجتماعی را پیش بینی کرد؟

روش

مطالعه حاضر همبستگی - توصیفی است. جامعه آماری این پژوهش شامل تمام دانشجویان دانشکده پزشکی تهران (ایران سابق) است. از میان تمام ورودی های این دانشکده به شیوه تصادفی خوشه ای ورودی ۸۸ انتخاب شد. از این ۹۴ نفر ۷۹ نفر (۴۷ دختر و ۳۲ پسر) در پژوهش شرکت کردند. پس از جمع آوری پرسشنامه ها داده ها توسط تحلیل آماری پیروسون بررسی شدند. و برای مشخص کردن طرحواره های موثر در پیش بینی هوش اجتماعی از تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد و در آخر جهت مشخص کردن تفاوت میان دختران و پسران در مورد متغیرهای مورد پژوهش تحقیق از آزمون آماری تی مستقل استفاده شد.

مقیاس هوش اجتماعی ترومسو^۱ (TSIS ، ۲۰۰۱): مقیاس هوش اجتماعی ترومسو یک ابزار خودگزارشی است که شامل ۲۱ سوال است. این مقیاس هوش اجتماعی را بر اساس سه خرده مقیاس اندازه گیری می کند: (۱) پردازش اطلاعات اجتماعی، (۲) مهارتهای اجتماعی، (۳) آگاهی اجتماعی. از پاسخ دهندگان خواسته می شود تا عقاید خودشان درباره ی هر سوال یا ماده را بر روی یک مقیاس ۷ درجه ای مشخص کنند، یازده سوال این مقیاس (سوالهای ۲، ۴، ۵، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۲۰، ۲۱) به صورت منفی نوشته شده اند باید قبل از تحلیلی داده ها کد گذاری مجدد شوند. ضریب پایایی آلفای کرونباخ برای کل مقیاس برابر ۰/۷۵ است (رضایی، ۱۳۹۱).

¹ Tromsø Social Intelligence Scale (TSIS)

بررسی پیش بینی کننده های کاهنده هوش اجتماعی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه دانشجویان

پرسشنامه فرم کوتاه طرحواره یانگ: این پرسشنامه یک ابزار ۷۵ سوالی برای سنجش طرحواره های ناکارآمد اولیه با طیف لیکرت بر روی یک مقیاس ۶ درجه ای از کاملاً درست تا کاملاً غلط درجه بندی می شود. یانگ این پرسشنامه را از روی فرم اصلی پرسشنامه (فرم ۲۵۰ سوالی) ساخت، که برای ارزیابی ۱۵ طرحواره ناکارآمد اولیه ساخته شده است و هر ۵ آیتم این پرسشنامه یک طرحواره را می سنجد. برای به دست آوردن نمره هر خرده مقیاس یا هر طرحواره ناکارآمد میانگین هر ۵ عبارت محاسبه می شود (یانگ، ترجمه حمیدپور، ۲۰۰۳). هنجاریابی این پرسشنامه در ایران توسط آهی در دانشگاههای تهران انجام گرفت، همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ در جمعیت مونث ۰.۹۷ و در جمعیت مذکر ۰.۹۸ به دست آمد (۲۱). ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش حاضر ۰.۹ است.

یافته ها

در این پژوهش از کل شرکت کنندگان ۴۷ نفر دختر و ۳۲ نفر پسر بودند. برای اینکه مشخص شود میان دختران و پسران در مورد متغیرهای پژوهش تفاوت معناداری وجود دارد از آزمون آماری تی مستقل استفاده شد. نتایج تحلیل نشان داد که در نمره کلی طرحواره ها تفاوت معناداری میان دختران و پسران وجود ندارد تنها در دو طرحواره ی بی اعتمادی/بدرفتاری و خودتحويل نیافته/خودگرفتار میان دختران و پسران تفاوت معناداری وجود دارد. در نمره ی کلی هوش اجتماعی و دو مولفه ی آن پردازش اطلاعات و مهارت اجتماعی تفاوت معناداری میان دختران و پسران وجود ندارد. در حالیکه در مولفه آگاهی اجتماعی تفاوت معناداری میان دختران و پسران وجود دارد.

به منظور تعیین رابطه هوش اجتماعی و طرحواره های ناسازگار اولیه از آزمون آماری همبستگی پیرسون استفاده شد. همان طور که در جدول ۲ ملاحظه می کنید،

میان هوش اجتماعی با نمره کلی طرحواره همبستگی منفی معناداری دارد وجود دارد (** $r = -0.57$, $P < 0.000$).

به منظور پیش بینی هوش اجتماعی بر اساس طرحواره ها از تحلیل رگرسیون به شیوه ی گام به گام استفاده شد.. همانطور که در جدول ۴ ملاحظه می کنید، طرحواره های بی اعتمادی/ بد رفتاری، ایثار، خویشتن داری/ خودانضباطی ناکافی، وابستگی/ بی کفایتی، استحقاق، بازداری هیجانی با تخصیص پنجاه و پنج درصد واریانس هوش اجتماعی (مجذور آر تنظیم شده = 0.55، $P < 0.0005$ ، $F(2,76) = 16.97$) به صورت منفی و معناداری متغیرهای پیش بینی کننده ی هوش اجتماعی هستند.

جدول ۲. همبستگی هوش اجتماعی با طرحواره های ناسازگار اولیه

تعداد	معناداری	همبستگی پیرسون	طرحواره های ناسازگار اولیه
79	0.094	-0.19	محرومیت هیجانی
79	0.024	-.25(*)	رهاشدگی
79	0.000	-.50(**)	بی اعتمادی/ بد رفتاری
79	0.000	-.44(**)	انزوای اجتماعی/ بیگانگی
79	0.000	-.51(**)	نقص/ شرم
79	0.000	-.41(**)	شکست
79	0.000	-.41(**)	وابستگی/ بی کفایتی
79	0.010	-.29(*)	آسب پذیری در برابر خطرو بیماری
79	0.004	-.32(**)	خود گرفتار
79	0.000	-.39(**)	اطاعت
79	0.007	.30(**)	ایثار
79	0.000	-.40(**)	بازداری هیجانی
79	0.760	0.03	معیارهای سرسختانه
79	0.023	-.25(*)	استحقاق
79	0.000	-.42(**)	خویشتن داری/ خودانضباطی ناکافی
79	0.000	-.5v(**)	نمره کل طرحواره

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

بررسی پیش بینی کننده های کاهنده هوش اجتماعی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه دانشجویان

جدول ۳. شاخص های تحلیل واریانس یک راه جهت معناداری کل مدل رگرسیون

مدل ۲	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	معناداری F	
				F	معناداری
رگرسیون	11,305.84	2	1,884.30	16.97	.000
باقیمانده	7,993.52	76	111.02		
کل	19,299.36	78			

جدول ۴. ضرایب استاندارد و غیر استاندارد پیش بینی هوش اجتماعی

مدل ۲	متغیرهای پیش بین هوش اجتماعی		ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد Beta	t	معناداری
	بی اعتمادی/ بد رفتاری	اثر	Std. B	Error			
	بی اعتمادی/ بد رفتاری		-6.34	2.03	-0.31	-3.12	0.003
	اثر		5.26	1.31	0.33	4.02	0.000
	خویشتن داری/ خودانضباطی ناکافی		-6.16	1.62	-0.33	-3.79	0.000
	وابستگی/ بی کفایتی		-6.74	2.05	-0.27	-3.28	0.002
	استحقاق		-5.56	1.48	-0.40	-3.75	0.000
	بازداری هیجانی		-4.41	1.61	-0.31	-2.74	0.008

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش بینی هوش اجتماعی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه صورت گرفت. همان طور که یافته های پژوهش نشان دادند، میان هوش اجتماعی و طرحواره های ناسازگار اولیه رابطه منفی معناداری وجود دارد. بر اساس اطلاعات بدست آمده از مدل رگرسیون، مشاهده شد که طرحواره های بی اعتمادی/ بد رفتاری، اثر، خویشتن داری/ خودانضباطی ناکافی، وابستگی/ بی کفایتی،

استحقاق، بازداری هیجانی با تخصیص پنجاه و پنج درصد واریانس هوش اجتماعی (مجذور آر تنظیم شده = 0.55، $P < 0.0005$ ، $F_{2,76} = 16.97$) به صورت منفی و معناداری متغیرهای پیش بینی کننده ی هوش اجتماعی هستند. بنابراین می توان اذعان کرد وجود فیلترهای شناختی ناکارآمد با کاهش هوش اجتماعی رابطه دارد. یافته های این پژوهش در تایید نظریه های قبلی است (گرامی، ۱۳۸۹، خوی نژاد، ۱۳۸۸، ذراتی، ۱۳۸۷) در ادامه به ترتیب به تبیین یک به یک طرحواره های پیش بین هوش اجتماعی پرداخته می شود.

طرحواره ی بی اعتمادی/بد رفتاری: فردی که این طرحواره را دارد بر این باور است که دیگران با کوچکترین فرصت از آنها سو استفاده می کنند. به عنوان مثال به آنها آسیب می زنند، تحقیرشان می کنند، دروغ می گویند، بد رفتاری می کنند، فریب می دهند یا آنها را دست می اندازند (یانگ، ترجمه حمیدپور، ۲۰۰۳). این در حالی است که لازمه ی هوش و تعاملات اجتماعی اعتماد به دیگران است و جامعه پذیر ی و تعاملات اجتماعی حاصل ارج نهادن ذاتی به فرایند تعامل با سایر افراد است (کارور، ۱۳۸۹). بنابراین کاملاً منطقی به نظر می رسد که حضور پر رنگ تر این طرحواره سبب کاهش چشمگیر هوش اجتماعی در افراد می شود.

طرحواره ی ایثار: این طرحواره در میان سایر طرحواره های پیش بین هوش اجتماعی، پیش بین مثبتی است و این بر خلاف طبیعت منفی طرحواره هاست. افراد حائز این طرحواره تمرکز افراطی بر ارضاء نیازهای دیگران در زندگی روزمره دارند که به قیمت عدم ارضای نیازهای خود فرد تمام می شود. که یکی از دلایل فرد از این کار تداوم ارتباط با افراد نیازمند است (یانگ، ترجمه حمیدپور، ۲۰۰۳)، شاید بتوان گفت حضور کم رنگ این طرحواره سبب بهبود تعاملات خوب اجتماعی خواهد شد اما با شدت یافتن آن جنبه ی مرضی آن بروز خواهد کرد.

طرحواره ی خویشتن داری / خودانضباطی ناکافی: افرادی که این طرحواره را دارند نمی توانند برای دستیابی به اهدافشان خویشتن داری نشان دهند و ناکامی را به

بررسی پیش بینی کننده های کاهنده هوش اجتماعی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه دانشجویان

قدر کافی تحمل کنند. از سوی دیگر نمی توانند ابراز هیجان ها و تکانه هایشان را کنترل کنند. در روابط بین فردی برای اجتناب از بوجود آمدن ناراحتی سعی می کنند تعارضی ایجاد نکنند و از پذیرفتن مسوولیت های بیشتر طفره می روند (یانگ، ترجمه حمیدپور، ۲۰۰۳)، این در حالی است که دو عامل مهم در هوش اجتماعی درک چگونگی رفتار در زمینه های مختلف اجتماعی و فعال بودن در زمینه های اجتماعی است (دوگان، ۲۰۰۹) و فردی که حائز این طرحواره است در این زمینه نا پخته عمل خواهد کرد.

طرحواره وابستگی / بی کفایتی: فردی که این طرحواره را دارد معتقد است که نمی تواند مسوولیت های روزمره را مثل مراقبت از دیگران، حل مشکلات روزانه، قضاوت خوب، از عهده تکالیف جدید برآمدن و تصمیم گیری صحیح را بدون کمک قابل ملاحظه دیگران در حد قابل قبولی انجام دهد. این حالت اغلب به صورت درماندگی و انفعال ظاهر می شود (یانگ، ترجمه حمیدپور، ۲۰۰۳)، این در حالی است که از ویژگی های فردی که مهارت و سازگاری اجتماعی دارد داشتن استقلال، مسوولیت پذیری، توانایی تصمیم گیری، حفظ اعتدال و میانه روی در امور زندگی است (حجازی و همکاران، ۱۳۸۷). بنابراین شدت این طرحواره به خوبی پیش بینی کننده منفی هوش اجتماعی خواهد بود.

طرحواره ی استحقاق: فردی که چنین طرحواره ای دارد معتقد است که نسبت به دیگران یک سرو گردن بالاتر است، حقوق ویژه ای برای خودش قائل است و تعهدی نسبت به رعایت اصول روابط متقابل که راهنمای تعاملات اجتماعی بهنجار هستند ندارد.

بدون توجه به منطقی بودن درخواست های توقع برآورده شدنشان را دارد و گاهی برای ارضای تمایلاتش بدون همدلی با دیگران و بدون توجه به نیازها و احساسات آنها به رقابت افراطی یا کنترل رفتارهای دیگران روی می آورد. (یانگ، ترجمه حمیدپور، ۲۰۰۳). ماسن از رفتارهای اجتماعی هوشمندانه اعمال اخلاقی را ذکر می

کند، مانند مشارکت، کمک، همکاری و ابراز همدردی با دیگران. چنین رفتارهایی باعث می شود فرد بتواند خود را کنترل کند زیرا مستلزم آن است که او به خاطر منافع دیگران از منافع شخصی چشم پوشی کند (ماسن، ترجمه یسای، ۱۳۸۰). در حالیکه طرحواره های ناسازگار اجازه این رفتارهای هوشمندانه اجتماعی را به فرد نمی دهند و با حضورشان سبب بروز رفتارهای معیوب و ناکارآمد در تعاملات اجتماعی می شوند. بنابراین این طرحواره به خوبی قادر به پیش بینی هوش اجتماعی خواهد بود.

طرحواره بازداری هیجانی: افرادی که این طرحواره را دارند، رفتارها، احساسات و روابط بین فردی خودانگیخته شان را محدود می کنند. آنها معمولاً این کار را برای جلوگیری از مورد انتقاد واقع شدن یا از دست دادن کنترل روی تکانه هایشان انجام می دهند. شایعترین حوزه های بازداری عبارتند از: (۱) بازداری خشم (۲) بازداری تکانه های مثبت مثل شوخی و محبت (۳) مشکل در بیان آسیب پذیری و (۴) تاکید بر عقلانیت و نادیده گرفتن هیجان ها. این افراد کسالت آور، مقید، منزوی یا سرد و بی عاطفه به نظر می رسند (یانگ، ترجمه حمیدپور، ۲۰۰۳). هوش اجتماعی با مفاهیمی مثل هوش هیجانی و هوش بین فردی اشتراکات زیادی دارد (ویس^۱، ۲۰۰۷). مایر و سالوی در آخرین تجدید نظر خود هوش هیجانی را توانایی ادراک، ارزیابی و ابراز عواطف، تسهیل عاطفی تفکر، شناخت، تحلیل و به کارگیری دانش عاطفی و تنظیم مدبرانه عواطف تعریف کردند (مایر^۲، ۱۹۹۷)، در حالیکه فرد حائز طرحواره ی بازداری هیجانی در این زمینه ناکارآمد عمل می کند و شدت این طرحواره به خوبی کاهش در هوش هیجانی را تبیین می کند.

نتایج این پژوهش بیش از هر چیز بر اهمیت نقش طرحواره های ناسازگار اولیه در فلج کردن مهارتهای اجتماعی و بین فردی و به طور اخص هوش اجتماعی صحنه می گذارد. در رشته و شغل پر از استرس و تنش پزشکی که مستلزم تعاملات هر روزه ی

¹ Weis

² mayer

بررسی پیش بینی کننده های کاهنده هوش اجتماعی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه دانشجویان

اجتماعی است توجه به اصلاح و تغییر این طرحواره ها الزامی است. احمدی (۱۳۹۱) نشان داد که می توان با آموزش مهارت های ارتباطی سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی را ارتقا داد. بنا براین در پژوهش های آتی می توان به بررسی اثربخشی طرحواره درمانی در اصلاح مهارتهای بین فردی و هوش اجتماعی پرداخته شود.

منابع

- ماسن، پاول هنری و دیگران (۱۳۸۰). رشد و شخصیت کودک. ترجمه: مهشید یاسایی. تهران: نشر مرکز.
- چارلز اس. کارور، مایکل اف. شی یو (۱۳۷۵)، نظریه های شخصیت. ترجمه: احمد رضوانی. مشهد: آستان قدس رضوی، معاونت فرهنگی
- یانگ، جفری، کلوسکو، یانت و ویشار، ماجوری (۲۰۰۳). طرحواره درمانی. ترجمه ی حسن حمید پور (۱۳۸۶)، تهران: انتشارات ارجمند.
- آهی، ق (۱۳۸۸). هنجاریابی فرم کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده روانشناسی دانشگاه علامه طباطبایی
- احمدی، م. س، حاتمی، ح. ر، اسدزاده، ح. (۱۳۹۱). تاثیر آموزش مهارتهای ارتباطی بر سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه شهر زنجان. فصلنامه پژوهشهای روانشناسی اجتماعی، دوره ۲، شماره ۵، ص: ۱۰۱-۱۱۵
- پاکدامن، ش.، خانجانی، م. (۱۳۹۰). نقش فرزندپروری ادراک شده در رابطه بین سبک های دلبستگی و جمع گرایی در دانشجویان. فصلنامه پژوهشهای روانشناسی اجتماعی، زمستان، شماره ۴، ص ۸۱
- پورشایگان، م.، حسینیان، س.، یزدی، س. م. (۱۳۸۴). رابطه باورهای غیر منطقی با میزان رضایت شغلی مشاوران دبیرستانهای شهر تهران. پژوهش های مشاوره (تازه ها و پژوهش های مشاوره)، تابستان ۴ (۱۴). ص: ۵۵-۶۸
- حجازی، س.، امیری، ش.، محمدیان، ا.، ملک پور، م. (۱۳۸۵). بررسی اثربخشی آموزش گروهی حل مساله بر میزان سازگاری اجتماعی زنان مبتلا به اختلال خلقی دوقطبی. روانشناسی تحقیقات علوم رفتاری. بهار و تابستان شماره ۷ و ۸: ۵۲-۷۸.
- خوی نژاد، غ.، رجایی، ر.، محب راد، ت. (۱۳۸۶). رابطه سبک های فرزندپروری ادراک شده با احساس تنهایی نوجوانان دختر. دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی. ۹ (۳۴): ۷۵-۹۲

رضائی ا، (۱۳۸۹). مقیاس هوش اجتماعی: ساختار عاملی و پایایی نسخه فارسی مقیاس در جامعه دانشجویان. **فصلنامه علمی-پژوهشی روانشناسی دانشگاه تبریز**، سال پنجم، شماره ۲۰، زمستان.

ذراتی، ا.، امین یزدی، س. ا.، آزاد فلاح، پ. (۱۳۸۵). رابطه هوش هیجانی و سبک های دلبستگی. تازه های علوم شناختی، بهار، ۸(۱): ۳۱-۳۷

سیاوشی، ح.، نوابی نژاد، ش. (۱۳۸۴). رابطه بین الگوهای ارتباط زناشویی و باورهای غیر منطقی دبیران دبیرستان های ملایر. تازه ها و پژوهش های مشاوره. شماره ۴(۱۵): ۹-۳۳.

شهامت، ف.، ثابتی، ع.، رضوانی، س. (۱۳۸۹). بررسی رابطه سبکهای فرزند پوری و طرحواره های ناسازگار اولیه. **مطالعات تربیتی و روانشناسی**. (۲): ۲۳۹-۲۵۴.

صفری نیا، م.، سلگی، ز.، توکلی، س. (۱۳۹۰). بررسی مقدماتی پایایی و روایی پرسشنامه هوش اجتماعی در دانشجویان دانشگاههای استان کرمانشاه. **فصلنامه پژوهشهای روانشناسی اجتماعی**، سال اول، شماره ۳.

محمدیان حسین آبادی، ا. (۱۳۸۵). بررسی رابطه هوش هیجانی با هوش اجتماعی، **مجموعه مقالات دومین کنگره انجمن روانشناسی ایران**، تهران: انتشارات دانشگاه اصفهان

علاقبند، م.، کماری، ز. م.، توکلی، س.، علاقبند، ل. (۱۳۹۱). رابطه مهارتهای ارتباطی با هوش هیجانی دانش آموزان دختر پایه دوم دبیرستان. **فصلنامه پژوهش های روانشناسی اجتماعی**، شماره ۷، پاییز، ص ۴.

گرامی، م. (۱۳۸۷). نقش شیوه ها فرزند پوری در خودپنداره و بلوغ اجتماعی دانش آموزان در شهرستان جاسک. **پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه شهید بهشتی**.

یوسفی، ف. (۱۳۸۶). ارتباط سبک فرزندپروری والدین با مهارتهای اجتماعی و جنبه هایی از خودپنداره دانش آموزان دبیرستانی. **دانشور رفتار**، سال چهاردهم، اردیبهشت، شماره ۲۲.

David, D., Lynn, S., Ellis, A. (2009). *Rational and Irrational Beliefs: Research, Theory, and Clinical Practice*. USA: Oxford University Press.

Davis, M. F. (2006). Irrational beliefs and unconditional self-acceptance. I. Correlational evidence linking two key features of REBT. **Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy**, 24, (2): 113-124.

DiLorenzo, T., David, D., Montgomery, G.H. (2007). The interrelations between irrational cognitive processes and distress in stressful academic settings. **Personality and Individual Differences**, 42(2):765-776.

- Dogan, Cetin, B. (2009). The validity, reliability and factorial structure of the Turkish version of Tromso Social Intelligence Scale, Educational Science: **Theory & Practice**, 9(2):709-720.
- Macavei, B. (2005). The role of irrational beliefs in the Rational Emotive Behavior Therapy of depression. **Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies**. 5(1): 73-81.
- Mayer, J. D., Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In p. Salovey & D. Sluyter (Eds.), Emotional development and emotional intelligence: Implication for educator New York: **Psychology Press**. (pp: 3-24).
- Hamidi, F., Hosseini M. Z. (2010). The Relationship between Irrational Beliefs and Social, Emotional and Educational Adjustment among Junior Students. **Procedia Social and Behavioral Sciences**. 5 : 1531–1536.
- Nijholt, A., Stock, O., Nishida, T.(2009). Social intelligence design in ambient intelligence, **AI & Soc**, 24:1–3.
- Sells, N. (2007). A Social Intelligence Primer, **Sales and Marketing Management**, 159(8),10.
- Silvera, D.H, Martinussen, M., Dahl, T.I. (2001). The Tromsø Social Intelligence Scale, a Self-report Measure of Social Intelligence, **Scandinavian Journal of Psychology**, 42, 313-319.